

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Светла Цанкова, УНСС

(научна длъжност, научна степен, име, фамилия, образователна/научна институция)

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Медиен език и стил) с дисертационен труд на тема: „Езиковореформаторски политики и отражението им в българските медии: реконструкция на културно чувствителния езиков ресурс въз основа на медийната практика“, представен от Александър Мигленов Георгиев, редовен докторант в катедра „Пресжурналистика и книгоиздаване“ на Факултета по журналистика и масова комуникация с научен ръководител: проф. д.н. Андреана Ефтимова

I. Оценка на качествата на дисертационния текст

Дисертационният труд на докторант Александър Георгиев на тема „Езиковореформаторски политики и отражението им в българските медии: реконструкция на културно чувствителния езиков ресурс въз основа на медийната практика” изследва актуалния и значим проблем за езика на медиите и процесите на неговата трансформация в периода 2011-2024 г. Авторът посочва в увода, че „Промяната на действителността обикновено рефлектира върху езика, но също така и промяната в езика рефлектира върху възприятието ни за света, за другите, за отношенията в обществото.“ Именно поради тази причина езиковотрансформаторските политики са от особено важно значение, защото те оказват влияние върху начина, по който медиите отразяват теми, свързани с различни общности и групи от хора, към които трябва да се проявява уважение дори чрез използваните езикови средства.

Впечатление прави прецизната, добре премислена и детайлна структура на дисертационния труд, която позволява на автора да разгърне логично съдържанието на изследването: на първо място той анализира задълбочено теоретичната литература по темата за ролята на езика в процеса на конструиране на реалността и на социалните идентичности, след това обръща внимание на медийните ефекти и на ролята на медиите за формиране на политики, за да стигне до представянето на емпиричното проучване за отражението на езиковореформаторските политики върху впечатляващ обем медийни текстове. Хипотезата на Александър Георгиев е, че „макар и бавно, езикът на медиите се адаптира към препоръчвания политически коректен език“ и в процеса на своето изследване той успява убедително да я докаже. Според него именно политическата коректност се разглежда като стратегия за промяна на обществените нагласи чрез езика и че езика на политическата коректност е контрапункт на езика на омразата.

Първите три глави на дисертационния труд показват задълбочеността и изчерпателното проучване на теоретичните източници. Представени и анализирани са философски и социолингвистични подходи към темата за връзката между езика и реалността на авторитетни изследователи, като акцентът е поставен върху потенциала на езика да създава, но и да трансформира социалния ред. Отделено е особено внимание на проблема за социалните идентичности и ролята на медиите за тяхното формиране и представяне, на културния и социалния контекст, в който протичат процесите на формиране на политиките на идентичността и на динамиката на медийните репрезентации. Александър Георгиев акцентира и върху тенденциите за хиперпрезентация и хипопрезентация на определени социални групи и идентичности в медиите, които несъмнено оказват влияние върху формирането на общественото мнение, като подчертава, че езикът се явява ключов инструмент, тъй като чрез него се изразяват и налагат идеологии. На базата на анализираните теоретични източници авторът обобщава, че всяка езикова политика е идеологически оцветена и че езикът не просто представя реалността, а създава реалност.

В четвърта глава е представена методологията на изследването, която се базира на контент анализа и на критическия дискурсен анализ, с помощта на които Александър Георгиев в пета глава изследва впечатляващ обем от 37 732 медийни текста от 9 източника за периода 2011-2024 г. Много добре е мотивиран избора на трите вида идентичности, чието отразяване е проследено в анализирания текстове: етническа идентичност, идентичност според принадлежността към категорията пол и идентичност според сексуалната ориентация и половата идентичност. Авторът анализира задълбочено, прецизно и компетентно редица съществени тенденции: употребата на езика на омразата, която често е целенасочена; стереотипното представяне на определени етнически общности; доминирането на негативни теми, свързани с тях; намаляващата употреба на феминативи; постепенното възприемане от медиите на някои езиковореформаторски политики при отразяването на ЛГБТ общността. На базата на проведеното изследване Александър Георгиев стига до убедителния извод, че езиковореформаторските политики са от съществено значение, защото „...представяват израз на различни политики, които се стремят към приобщаване на различни групи от хора, или напротив, към задълбочаване на разделенията, насаждане на стереотипи и дискриминативно отношение.“

Висока оценка заслужава качеството на изложението и високата езикова култура на автора. Авторефератът напълно съответства на текста на дисертационния труд и представя убедително постигнатите резултати в процеса на научното изследване.

II. Приноси на дисертационното изследване

Посочените от докторанта научни приноси са ясно и коректно формулирани. Тук несъмнено трябва да открийм уменията за критически анализ на използваните теоретични източници и качественото изследване на различните езикови политики в медийния дискурс. Получените резултати могат да бъдат използвани както от изследователи и университетски преподаватели, така и в медийната практика.

III. Бележки и препоръки

Препоръчвам дисертационния труд на Александър Георгиев да бъде издаден като монография.

IV. Публикации и участия в научни форуми

Посочените 5 научни публикации по темата на дисертационния труд доказват изключителната активност на докторанта при представянето на проведеното от него изследване - Александър Георгиев на практика е преизпълнил изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“ за апробиране и оповестяване на резултатите от изследването според чл. 5, т. 5 и е покрил минималните национални изисквания по чл. 63, ал. 1, т. 4 и чл. 69, ал. 3.

V. Заключение

Дисертационният труд представя качествено проведено научно изследване, което се отличава със задълбочено познаване на теоретичната литература по темата и с умение за критичен анализ, с разнообразие на използваните методи, с прецизен анализ на сериозен обем медийни материали, с дълбочина на постигнатите резултати и с висока езикова култура. Това ми дава основание да оценя високо дисертационния труд на тема „Езиковореформаторски политики и отражението им в българските медии: реконструкция на културно чувствителния езиков

ресурс въз основа на медийната практика” и да изразя положителното си становище на докторанта Александър Мигленов Георгиев да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Медиен език и стил).

Дата: 27.02.2025 г.

Рецензент: доц. д-р Светла Цанкова